

پرسش‌های بنیادی فرهنگ و تعریف جهان انسانی

کارت ۱ درس ۱

پرسش‌ها:

- ۱- هر فرهنگی چگونه به بنیادی‌ترین پرسش‌های بشر پاسخ می‌دهد؟
- ۲- پرسش‌ها و پاسخ‌های بنیادی هر فرهنگ چه چیزی را می‌سازند؟
- ۳- پرسش‌ها و پاسخ‌های بنیادی هر فرهنگ به مثابه چه چیزی عمل می‌کنند؟
- ۴- پرسش‌های بنیادی به چند دسته اصلی تقسیم می‌شوند؟
- ۵- سه دسته اصلی پرسش‌های بنیادی را نام ببرید.
- ۶- این پرسش که «آیا جهان هستی به همین جهان مادی محدود می‌شود؟»، مربوط به کدام دسته از پرسش‌های بنیادی است؟
- ۷- پاسخ‌های متفاوت به پرسش‌های اساسی که مربوط به پرسش‌های بنیادین است، چه چیزی را پدید می‌آورد؟
- ۸- جهان انسانی را تعریف کنید و چه مواردی مربوط به این جهان است؟

پرسش‌های بنیادی فرهنگ و تعریف جهان انسانی

کارت ۱
درس ۱

پاسخ‌ها:

- ۱- در عمیق‌ترین لایه‌های خود
- ۲- همان عقاید اساسی یا تصاویر بنیادی هر فرهنگ از انسان و جهان را می‌سازند.
- ۳- روح یا شالوده فرهنگ
- ۴- سه دسته
- ۵- ۱) هستی‌شناسانه ۲) انسان‌شناسانه ۳) معرفت‌شناسانه
- ۶- هستی‌شناسانه
- ۷- جهان‌های فرهنگی مختلف
- ۸- جهان انسانی محصول زندگی انسان است و هر چه با اندیشه و عمل انسان پدید می‌آید، مربوط به این جهان است.

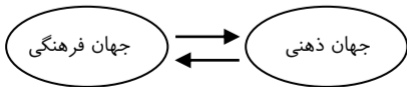
جهان انسانی (جهان ذهنی و جهان فرهنگی)

کارت ۲

درس ۱

پرسش‌ها:

- ۱- جهان انسانی به چند بخش تقسیم می‌شود؟ (نام ببرید)
- ۲- بخش فردی جهان انسانی شامل چه مواردی است؟
- ۳- بخش اجتماعی جهان انسانی چه چیزی را دربر می‌گیرد؟
- ۴- کدام بخش جهان انسانی، هویت فرهنگی دارد؟
- ۵- فرهنگ را تعریف کنید.
- ۶- از بخش فردی و اجتماعی جهان انسانی، به ترتیب به چه تعبیری یاد می‌شود؟
- ۷- در چه صورتی فرد به محدوده اجتماعی و فرهنگی وارد می‌شود؟
- ۸- درباره نمودار زیر توضیح دهید.

جهان انسانی (جهان ذهنی و جهان فرهنگی)

کارت ۲

درس ۱

پاسخ‌ها:

- ۱- ۲ بخش، فردی و اجتماعی
- ۲- ۱) زندگی شخصی و فردی انسان‌ها
۲) ابعاد ذهنی، اخلاقی و روانی انسان‌ها
- ۳- زندگی اجتماعی انسان‌ها
- ۴- بخش اجتماعی
- ۵- شیوه زندگی اجتماعی انسان‌ها را شکل می‌دهد و خود نیز محصول آگاهی و عمل مشترک انسان‌هاست.
- ۶- جهان ذهنی و جهان فرهنگی
- ۷- ۱) هنگامی که اندیشه خود را به صورت **گفتار** یا **نوشتار** بیان می‌کند. ۲) براساس اندیشه و تصمیم خود با دیگران رفتار می‌کند.
- ۸- بین دو بخش جهان ذهنی و فرهنگی جهان انسانی **تناسب و هماهنگی** وجود دارد و هر فرهنگی نوعی خاص از عقاید و خصوصیات ذهنی را در افراد پدید می‌آورد و به همان نوع اجازه بروز و ظهور می‌دهد و هر نوع عقیده و اخلاقی نیز جویای فرهنگ متناسب با خود است.

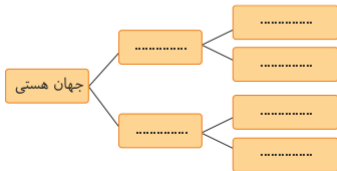

جهان تکوینی و نمودار جهان هستی

کارت ۳
درس ۱

پرسش‌ها:

- ۱- جهان تکوینی را تعریف کنید.
- ۲- نظر گروهی که جهان تکوینی را به جهان طبیعت محدود می‌کنند، چیست؟
- ۳- گروهی که جهان تکوینی را به جهان طبیعت محدود می‌کنند، از کدام سه جهان سخن می‌گویند؟
- ۴- دیدگاه متفکران مسلمان درباره جهان تکوینی چیست؟
- ۵- متفکران مسلمان جهان تکوینی را به چند جهان تقسیم می‌کنند؟
- ۶- نمودار زیر را کامل کنید.

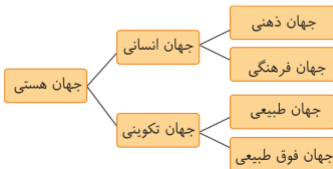

جهان تکوینی و نمودار جهان هستی

کارت ۳
درس ۱

پاسخها:

- ۱- این جهان، پیش از انسان و مستقل از خواست و اراده‌ی انسان وجود دارد.
- ۲- این گروه طبیعت را در مقابل جهان انسانی قرار داده و با تقسیم جهان انسانی به دو جهان ذهنی و جهان فرهنگی از سه جهان سخن می‌گویند.
- ۳- ۱) جهان طبیعت ۲) جهان ذهن ۳) جهان فرهنگ
- ۴- آن‌ها جهان تکوینی را به جهان طبیعت محدود نمی‌دانند و از نظر آن‌ها **جهان طبیعت بخشی از جهان تکوینی** است.
- ۵- دو جهان طبیعت و فوق طبیعت
- ۶-

تعامل جهان‌های ذهنی، فرهنگی و تکوینی

کارت ۴
درس ۱

پرسش‌ها:

- ۱- طرفداران دیدگاه اول درباره تعامل جهان‌های ذهنی و فرهنگی و تکوینی به چه مواردی اشاره می‌کنند؟
- ۲- عده‌ای که طرفدار دیدگاه دوم درباره تعامل جهان‌های ذهنی، فرهنگی و تکوینی هستند، چه نظراتی دارند؟
- ۳- دیدگاه سوم درباره تعامل جهان‌های ذهنی، فرهنگی و تکوینی رویکرد چه کسانی است؟
- ۴- نظر قرآن کریم در مورد تعامل جهان‌های ذهنی، فرهنگی و تکوینی چیست؟

تعامل جهان‌های ذهنی، فرهنگی و تکوینی

کارت ۴

درس ۱

پاسخ‌ها:

۱- ۱) جهان تکوینی را به جهان طبیعت **محدود** می‌کنند.
 ۲) جهان طبیعت را **مهم‌تر** از جهان ذهنی و فرهنگی می‌دانند. ۳) ذهن افراد و فرهنگ نیز هویتی طبیعی و مادی دارند و علوم مربوط به آن‌ها نظیر علوم طبیعی است. ۴) بین علوم طبیعی و علوم انسانی تفاوتی قائل نیستند.

۲- ۱) جهان فرهنگی را **مهم‌تر** از جهان ذهنی و تکوینی می‌دانند.

۲) جهان ذهنی و فردی افراد را تابع فرهنگ می‌دانند.

۳) جهان ذهنی و جهان تکوینی اهمیت و استقلال خود را در برابر جهان فرهنگی از دست می‌دهند.

۳- کسانی که جهان فرهنگی، جهان ذهنی و جهان تکوینی را **مهم و در تعامل** با یک‌دیگر می‌دانند.

۴- ۱) جهان تکوینی محدود به جهان طبیعت نیست.

۲) ادراک و آگاهی نیز به انسانی منحصر نمی‌شود.

۳) جهان تکوینی براساس **حکمت و مشیت خداوند** سبحان رفتاری حکیمانه با افراد و جوامع انسانی دارد.

۴) بر **مسئولیت فرد در قبال فرهنگ و جامعه** تأکید می‌کند.

مکان و زمان فرهنگ‌های مختلف

کارت ۵
درس ۲

پرسش‌ها:

- ۱- چرا فرهنگ‌های مختلف گستره جغرافیایی و تداوم تاریخی یکسانی ندارند؟
- ۲- آیا عناصر و اجزای فرهنگ‌ها، گستره جغرافیایی و تداوم تاریخی یکسانی دارند؟

مکان و زمان فرهنگ‌های مختلف

کارت ۵
درس ۲

پاسخ‌ها:

۱- ۱) در طول زمان در **یک سرزمین واحد**، فرهنگ‌های **متفاوتی** پدید می‌آید و در زمان واحد در سرزمین‌های متعدد، فرهنگ‌های گوناگونی شکل می‌گیرند. ۲) برخی از فرهنگ‌ها **عمر کوتاهی** دارند و برخی مدتی طولانی **دوام** می‌آورند. ۳) برخی در مناطق محدودی شکل می‌گیرند و از مرزهای جغرافیایی خود عبور نمی‌کنند ولی برخی دیگر گسترش فراوانی دارند.

۲- خیر، برخی عناصر فرهنگی، تداوم تاریخی و **گسترش جغرافیایی بیش‌تری** دارند و برخی این‌گونه نیستند.

چه فرهنگ‌هایی جهانی می‌شوند؟

کارت ۶
درس ۲

پرسش‌ها:

- ۱- فرهنگ جهانی چیست؟
- ۲- گونه نخست فرهنگ‌هایی که به سوی جهانی شدن می‌روند، چه ویژگی‌هایی دارند؟
- ۳- دو نمونه از گونه نخست فرهنگ‌هایی که به سوی جهانی شدن گام برمی‌دارند، کدام‌اند؟
- ۴- آرمان‌ها و ارزش‌های صهیونیسم چه ویژگی‌هایی دارند؟
- ۵- فرهنگ سرمایه‌داری به چه مواردی توجه دارد؟
- ۶- فرهنگ سلطه یا استکبار چه فرهنگی است؟
- ۷- گونه دوم فرهنگ‌هایی که به سوی جهانی شدن گام برمی‌دارند چه خصوصیتی دارند؟

چه فرهنگ‌هایی جهانی

می‌شوند؟

کارت ۶

درس ۲

پاسخ‌ها:

- ۱- فرهنگی که از **مرزهای جغرافیایی و قومی** عبور می‌کند و در پهنه جهان گسترش می‌یابد، فرهنگ جهانی است.
- ۲- فرهنگی است که عقاید، ارزش‌ها یا هنجارهای آن‌ها ناظر به **قوم، منطقه یا گروه خاصی** است. چنین فرهنگی با عبور از مرزهای جغرافیایی خود، جهان را به مناطقی دوگانه تقسیم می‌کند. منطقه مرکزی و پیرامونی
- ۳- فرهنگ **صهیونیسم بین‌الملل** و فرهنگ **سرمایه‌داری**
- ۴- صهیونیسم آرمان‌ها و ارزش‌های خود را متوجه نژاد **خاصی** می‌داند و با رویکرد دنیوی و این جهانی خود، دیگران را در خدمت این نژاد به کار می‌گیرد.
- ۵- سرمایه‌داری **کانون ثروت و قدرت** را مورد توجه قرار می‌دهد.
- ۶- فرهنگی که تسلط یک قوم، جامعه یا گروه خاص را بر دیگران به دنبال می‌آورد و دیگران را به ضعف و ناتوانی می‌کشاند.
- ۷- فرهنگی است که عقاید، ارزش‌ها و هنجارهای آن در خدمت **گروه و قوم خاصی** نیست و **سعادت همه انسان‌ها** را دنبال می‌کند و از عقاید و آرمان‌های مشترک انسانی سخن می‌گوید.

ویژگی‌های فرهنگ مطلوب جهانی
(حقیقت، معنویت و عدالت)

کارت ۷

درس ۲

پرسش‌ها:

- ۱- چند مورد از ویژگی‌های فرهنگ مطلوب جهانی را نام ببرید.
- ۲- فرهنگ‌هایی که به حقیقتی قائل نباشند، چه ویژگی دارند؟
- ۳- در چه صورتی فرهنگ مادی و دنیوی، بشر را به بحران‌های روحی و روانی گرفتار می‌سازد؟
- ۴- کدام ویژگی فرهنگ مطلوب جهانی مانع دوقطبی شدن جهان و استضعاف و بهره‌کشی ظالمانه برخی از برخی دیگر می‌شود؟
- ۵- ارزش عدالت و قسط چه ارزشی است؟
- ۶- با کدام ویژگی فرهنگ مطلوب جهانی می‌توان از تفرقه بین جوامع، متلاشی کردن جهان و تباه ساختن منابع و امکانات بشر پیشگیری کرد؟

ویژگی‌های فرهنگ مطلوب جهانی
(حقیقت، معنویت و عدالت)

کارت ۷

درس ۲

پاسخ‌ها:

- ۱- حقیقت، معنویت، عدالت و قسط، حریت و آزادی،
تعهد و مسئولیت و عقلانیت
- ۲- نمی‌توانند معیار و میزانی برای سنجش عقاید و
ارزش‌های مختلف داشته باشند و در نتیجه نمی‌توانند
از حقانیت ارزش‌های خود دفاع کنند.
- ۳- فرهنگی که صرفاً متوجه نیازهای مادی و دنیوی است
و از نیازهای ابدی و معنوی انسان چشم‌پوشی می‌کند،
در صورتی که گام در مسیر جهانی شدن بگذارد، بشر
را به بحران‌های روحی و روانی گرفتار می‌کند.
- ۴- عدالت و قسط
- ۵- ارزشی جهان شمول است که فرهنگ جهانی باید در
لایه‌های مختلف خود به آن معتقد و پایبند باشد.
- ۶- عدالت و قسط

**ویژگی‌های فرهنگ مطلوب جهانی
(حریت و آزادی، تعهد و عقلانیت)**

کارت ۸

درس ۲

پرسش‌ها:

- ۱- چرا آزادی همواره دو پرسش «آزادی از چه؟ و آزادی برای چه» را به همراه دارد؟
- ۲- چرا فرهنگ جهانی باید از ارزش‌های حریت و آزادی برخوردار باشد؟
- ۳- فرهنگ‌های جبرگرا چه ویژگی‌هایی دارند؟
- ۴- چرا فرهنگ جهانی باید روح تعهد و مسئولیت را در انسان‌ها ایجاد کند؟
- ۵- فرهنگ جهانی باید از چند سطح عقلانیت برخوردار باشد؟ توضیح دهید.

**ویژگی‌های فرهنگ مطلوب جهانی
(حریت و آزادی، تعهد و عقلانیت)**

کارت ۸
درس ۲

پاسخ‌ها:

- ۱- زیرا آزادی همواره **رهایی از یک امر** برای رسیدن به امر دیگری است.
- ۲- برخی قیدوبندها مانع رسیدن انسان به کمال و حقوق انسانی‌اش می‌شود و زمینه ظلم بر انسان را فراهم می‌کنند. فرهنگ جهانی باید حریت و آزادی انسان از این **قید و بندها** را تأمین نماید.
- ۳- ۱) منکر نقش انسان‌ها در **تعیین سرنوشتشان** می‌باشند. ۲) قدرت و مقاومت را از انسان می‌گیرند. ۳) آن‌ها را به موجوداتی منفعل تبدیل می‌کنند. ۴) زمینه نفوذ سلطه‌گران را فراهم می‌آورند.
- ۴- فرهنگ جهانی باید روح تعهد و مسئولیت را در انسان‌ها ایجاد کند تا زمینه **گسترش و تحقق عقاید و ارزش‌های جهان شمول** را فراهم آورد.
- ۵- دو سطح، ابتدا باید به **پرسش‌های بنیادین** بشر درباره انسان و جهان پاسخ دهد و در صورت عدم توان پاسخ‌گویی، توان دفاع از هویت خود را از دست می‌دهد. دوم بشر با شرایط تاریخی مختلف مواجه می‌شود که پرسش‌ها و نیازهای متفاوتی ایجاد می‌کند.

جامعه تغلب از نظر فارابی

کارت ۹

درس ۳

پرسش‌ها:

- ۱- ابونصر فارابی در گونه‌شناسی خود از جوامع، یکی از انواع جامعه جاهلی را چه می‌نامد؟
- ۲- همکاری مردم برای چیره شدن بر سایر ملت‌ها در جامعه تغلب چه زمانی پیش می‌آید؟
- ۳- هدف مردم در جامعه تغلب از همکاری با یک‌دیگر چیست؟
- ۴- چرا مردم جامعه تغلب ناچارند از چیرگی بر یک‌دیگر خودداری کنند؟
- ۵- به کدام دلیل مردم در جامعه تغلب احساس می‌کنند که از همه جوامع دیگر برترند؟
- ۶- چرا مردم جامعه تغلب می‌خواهند که دیگران آنان را ستایش کرده و چاپلوسی نمایند؟

جامعه تغلب از نظر فارابی

کارت ۹

درس ۳

پاسخ‌ها:

۱- جامعه تغلب

۲- چنین وضعی هنگامی پیش می‌آید که همه مردم شیفته غلبه بر اقوام و ملل دیگر شوند.

۳- هدف این مردم خوار و مقهور کردن دیگران است و می‌خواهند ملت مقهور، نه مالک جان خود باشد و نه مال خود و نه هیچ چیز دیگر.

۴- چون مردم جامعه برای بقای خود و برای غلبه بر اقوام دیگر و برای ممانعت از غلبه اقوام دیگر بر خود به هم نیازمندند.

۵- مردم جامعه تغلب گمان می‌برند تنها آنان هستند که خوشبخت، پیروز و مورد رشک دیگرانند و باید باشند و از همه جوامع دیگر برترند.

۶- زیرا گمان می‌برند که ملت‌های دیگر نتوانسته‌اند به موقعیتی که آنان به دست آورده‌اند برسند و اصولاً ملل دیگر چنین سعادت را نمی‌شناسند.

جهان‌گشایی و امپراتوری

کارت ۱۰

درس ۳

پرسش‌ها:

- ۱- در گذشته امپراتوری و شاهنشاهی چگونه شکل می‌گرفت؟
- ۲- جهان‌گشایی و امپراتوری در گذشته اغلب با چه موردی همراه بود؟ مثال بزنید.
- ۳- آیا غلبه نظامی همواره با غلبه فرهنگی همراه است؟
- ۴- قومی که در اثر تهاجم نظامی شکست می‌خورد، در چه صورتی می‌تواند استقلال سیاسی خود را به دست آورد؟
- ۵- قومی که در اثر تهاجم نظامی شکست می‌خورد، اگر فرهنگی غنی داشته باشد می‌تواند چه کاری انجام دهد؟
- ۶- آیا مغولان شایستگی لازم را برای یک فرهنگ جهانی داشتند؟

جهان‌گشایی و امپراتوری

کارت ۱۰

درس ۳

پاسخ‌ها:

- ۱- از طریق کشورگشایی و جهان‌گشایی و با قدرت نظامی و حضور مستقیم سربازان پیروز شکل می‌گرفت.
- ۲- با کشتارها و خسارت‌های انسانی و اقتصادی فراوان همراه است مثل به آتش کشیده شدن تخت جمشید به وسیله اسکندر.
- ۳- غلبه نظامی گرچه به حضور مستقیم قوم مهاجم در مناطق جغرافیایی مختلف منجر می‌شود اما همیشه بسط فرهنگی آن‌ها را به دنبال نمی‌آورد.
- ۴- در صورتی که هویت فرهنگی خود را حفظ کند با ضعیف شدن تدریجی قدرت نظامی مهاجم، می‌تواند استقلال سیاسی خود را به دست آورد.
- ۵- می‌تواند گروه‌های مهاجم را درون فرهنگ خود هضم نماید و آن را به خدمت بگیرد.
- ۶- خیر، چون فرهنگ مغولان قومی و قبیله‌ای بود، آن‌ها شایستگی لازم را برای فرهنگ جهانی نداشتند و به سرعت تحت تأثیر فرهنگ‌هایی قرار گرفتند که از نظر نظامی از آنان شکست خورده بودند.